

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خلاصه کتاب در آمدی بر روانشناسی دین

نویسنده:

مسعود آذربایجانی

سید مهدی موسوی

فصل اول: کلیات

درس اول: تعریف روانشناسی دین

- روانشناسی دین، یکی از رشته‌های فرعی روانشناسی بوده که به مطالعه علمی دین از منظر روانشناختی می‌پردازد.
- بنظر تاولس، مطالعه روانشناختی درباره دین، درصدد درک رفتار دینی از را بکار بستن اصول روانشناختی بدست آمده از مطالعه رفتار غیر دینی است.
- از نظر پالتوزیان، روانشناسی دین، گستره‌ای است که به مطالعه باورها و اعمال دینی از دیدگاه روانشناختی می‌پردازد.
- در اینجا هدف، درک فرآیندهای روانشناختی‌ای است که رفتارها و تجربه‌های دینی را تحت تاثیر قرار می‌دهند.
- روانشناسی دین عبارتست از مطالعه علمی درباره مسائل مربوط به دین و دینداری از دیدگاهی روانشناختی.
- مقصود از تحلیل روانشناختی، پیدایش، رشد، تبیین، آسیب‌شناسی و پیامدهای موضوعات دینی است.

تحلیل روانشناختی در ۵ حوزه قابل پیگیری است:

- الف) مفاهیم انسان‌شناختی: مفاهیمی نظیر هلوع، جزوع، منوع، ظلوم، جهول و ...
- ب) مفاهیم اعتقادی: مفاهیمی نظیر ایمان که جزء محوری‌ترین مفاهیم اعتقادی دین است و تفاوت آن با مفاهیمی نظیر امید، اعتماد، عشق و ...
- ج) مفاهیم ارزشی و اخلاقی: مفاهیمی نظیر توبه، تواضع، حسد و ...
- د) مناسک و شعائر دینی: مفاهیمی نظیر نماز، روزه، حج، زیارت و ... و نیز سیر تکوین و عوامل پیدایش حالت‌های خاصی که به هنگام انجام این اعمال در فرد ایجاد می‌شود.
- ✓ مراسم سوگواری امام حسین، نمونه مناسبی برای چنین تحلیل‌های روانشناختی است.
- ه) گزاره‌های دینی: گزاره‌هایی نظیر ذکر خدا موجب آرامش دلهاست و نماز، انسان را از گناه و انحراف باز می‌دارد نمونه‌هایی مناسب برای این نوع تحلیل هستند.
- ✓ برخی روانشناسان دین، دین را اینگونه تعریف کرده‌اند: منظومه‌ای از اعتقاد به قدرت خدایی یا فوق بشری و عبادت یا آیین‌های دیگری که بسوی چنین قدرتی جهت‌گیری شده‌اند.
- ✓ تعریف فوق، تعریف دینداری و اعتقاد به دین است.
- ✓ آنچه برای روانشناسی اهمیت دارد، اعتقاد به دین و موضوعات مربوط به آن است نه دین بعنوان پدیده‌ای مستقل از وجود انسان.
- ✓ وقتی از روانشناسی دین استفاده می‌شود، بیشتر تحقق دین در روان بشر و تدین و دینداری منظور است.
- ✓ روانشناسی دینی، شاخه‌ای از اعم دینی است که باورهای مذهبی به منزله اصل و منبع قرار می‌گیرند و روانشناسی در چارچوب آن سنت ایمانی جستجو می‌شود.